

سنجش میزان احساس امنیت اجتماعی در مناطق روستایی (مورد مطالعه: روستاهای دهستان برادوست شهرستان ارومیه)^۱

بهرام ایمانی^۲، منصور رحمتی^۳

تاریخ دریافت: ۹۶/۰۷/۱۳

تاریخ پذیرش: ۹۷/۰۳/۲۹

از صفحه ۵۷ تا ۸۴

پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال یازدهم،
شماره سوم (پیاپی چهل و سوم)، پاییز ۱۳۹۷

چکیده

مقدمه: احساس امنیت، پیش‌نیاز هرگونه توسعه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی محسوب شده و آگاهی از وضعیت احساس امنیت ساکنان یک اجتماع نقش مؤثری در شناخت چالش‌ها و راهکارهای توسعه یک جامعه داشته و در جهت تقویت زیرساخت‌های آن عمل می‌نماید. در طی چند سال گذشته، در نواحی روستایی شهرستان ارومیه مسائل مختلفی رخ داده که بر میزان شاخص‌های احساس امنیت این منطقه تأثیر گذاشته است. بخشی از این مشکلات به علت بی‌توجهی به شاخص‌های مؤثر در این امر بوده است. پژوهش حاضر میزان امنیت اجتماعی را با شاخص‌های امنیت جانی، امنیت اخلاقی، امنیت اقتصادی، امنیت مکانی، اعتماد به پلیس، اعتماد بین فردی، اعتماد نهادی و امنیت نظامی را در روستاهای دهستان برادوست شهرستان ارومیه مورد بررسی قرار می‌دهد.

روش: روش پژوهش حاضر توصیفی - ارزیابی بوده و از لحاظ هدف، کاربردی است. داده‌ها و اطلاعات به دو صورت کتابخانه‌ای و میدانی گردآوری شده است. جامعه آماری تحقیق ۱۱۴۶۴ نفر از ساکنین روستاهای دهستان برادوست است که از این جامعه بر اساس فرمول کوکران ۳۶۸ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. برای شناخت رابطه بین متغیرها از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن، برای شناخت تفاوت پذیری احساس امنیت از متغیرهای اسمی دوگانه از آزمون t و متغیرهای اسمی چندگانه از آزمون F و سرانجام برای شناخت ابعاد احساس امنیت اجتماعی از آزمون t تک متغیره استفاده نمودیم.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق بیانگر آن است که از ابعاد در نظر گرفته‌شده برای امنیت اجتماعی، شاخص اعتماد نهادی در رتبه اول و شاخص امنیت اخلاقی در رتبه هشتم و پایین‌ترین رتبه قرار داشته که این امر نشان‌دهنده سطح نازل و تأمل‌برانگیز امنیت اجتماعی در بین روستائینان اهالی دهستان برادوست است.

نتیجه‌گیری: شاخص امنیت اجتماعی که با ترکیب شاخص‌های موردسنجش به‌دست آمده است میانگین بالاتر از حد متوسط را نشان می‌دهد و این امر گویای آن است که روستائینان دهستان برادوست از احساس امنیت نسبتاً مطلوبی برخوردار می‌باشند ولی امنیت اقتصادی و اخلاقی در سطح بسیار پایینی قرار دارند.

کلیدواژه‌ها: امنیت، امنیت اجتماعی، احساس امنیت، دهستان برادوست.

۱- این مقاله مستخرج از طرح پژوهشی با همین عنوان می‌باشد که تحت حمایت معاونت پژوهشی و فناوری دانشگاه محقق اردبیلی در سال ۱۳۹۶ به انجام رسیده است.

۲- استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل (نویسنده مسئول): Bahram_imani60@yahoo.com

۳- استادیار گروه برنامه ریزی شهری و روستایی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل Rahmati1358@gmail.com

مقدمه

امنیت و احساس امنیت از موضوعات بین‌رشته‌ای است که در سال‌های اخیر به آن توجه ویژه‌ای شده است؛ به طوری که در آغاز قرن بیست و یکم تضمین حقوق بشر و حداقل امنیت برای جوامع انسانی به یکی از سیاست‌های عمومی مهم تمامی دولت‌ها تبدیل شده است (زاندِر^۱، ۲۰۰۹: ۵). امنیت از مهم‌ترین نیازهای بشری و دارای مراتب و ابعاد قابل تأملی است که هر یک بر حسب نوع، موضوع و محتوای معرفت‌شناختی وابسته به آن می‌تواند ابعاد گوناگونی به خود بگیرد (کارگر و سرور، ۱۳۹۰: ۳). امروزه همزمان با آهنگ توسعه در جهان شاهد گسترش ایده شهروندی و ضرورت وجود امنیت اجتماعی در جوامع هستیم و این موضوع نشان‌دهنده اهمیت یافتن موضوع‌های نرم‌افزاری توسعه است. به عبارت دیگر امروزه در ارزیابی‌های یونسکو در خصوص سطوح توسعه‌یافتگی کشورها به شاخص‌های اجتماعی در کنار شاخص‌های اقتصادی، صنعتی و فنی توجه ویژه‌ای می‌شود. به این ترتیب می‌توان گفت که امنیت اجتماعی در شکل گسترده خود، از مفاهیم نوینی است که در کنار اعتماد، پیوندها و شبکه‌های ارتباطات میان اعضای جامعه، به عنوان منبع باارزش سرمایه اجتماعی است که با خلق هنجارها و اعتماد متقابل به تحقق اهداف اعضا در انجام فعالیت‌ها مطابق با مقتضیات جامعه نوین توجه می‌کند (پوپه^۲، ۲۰۰۳: ۱۳۵). احساس امنیت پدیده‌ای چندبعدی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی‌شود بلکه اکثر افراد جامعه بر اساس نیازها، علایق، خواسته‌ها و توانمندی‌های شخصی و روانی خود در ایجاد و از بین بردن آن نقش اساسی دارند (بیات، ۱۳۸۸: ۳۲). این احساس ناشی از تجربه مستقیم و غیرمستقیم افراد از شرایط اوضاع و محیط پیرامونی است و افراد مختلف به صورت‌های گوناگون آن را تجربه می‌کنند. بدون شک هرگونه اختلال در احساس امنیت و بروز شرایط ناشی از موقعیت‌های مخاطره‌آمیز و دغدغه‌ساز عینی و ذهنی در جامعه از یک‌سو هزینه تعامل اجتماعی را افزایش داده و از سوی دیگر با ایجاد اختلال در اعتماد اجتماعی و بروز بی‌تفاوتی فردی و اجتماعی، انسجام و یگانگی اجتماعی را مورد تهدید قرار می‌دهد (حسنوند، ۱۳۹۰: ۵۸). نکته‌ای که بایستی به آن توجه شود، نقش و اهمیت وجود

۱- Zander

۲- Pope

احساس امنیت در افراد در بعد ذهنی در کنار وجود امنیت در بعد عینی است و به همین دلیل برخی از صاحب‌نظران احساس امنیت را مقدم بر وجود امنیت معرفی می‌کنند (کرامتی، ۱۳۸۵: ۱۵۱).

یافته‌های محققان نشان می‌دهد باوجود احساس امنیت، فرد از زندگی در محیط اجتماعی خود هراسان و نگران نبوده و در تعامل با محیط اجتماعی خود از سویی دیگران احساس ایمنی می‌کند. پرداختن به مقوله امنیت از آنجا مهم است که پیوستگی متقابل میان امنیت و توسعه امری اجتناب‌ناپذیر است و سنجش امنیت ابزاری برای کنترل مناسب‌تر محیط به شمار می‌آید (بتران و کریستین^۱، ۱۹۹۸: ۲۲۱)؛ بنابراین تضمین امنیت اجتماعی لازم و ضروری است؛ چراکه حیات انسان درگرو آن است و در اختلال در سازوکار آن موجب ناامنی و پریشانی احوال انسان خواهد بود (نویدنیا، ۱۳۸۵: ۲۳). از طرف دیگر امنیت هم زمینه‌ساز و بستر توسعه اقتصادی - اجتماعی است و هم از آن عناصر تأثیر می‌پذیرد و از این‌رو مطالعات امنیت و شناخت عوامل تأثیرگذار بر آن نیازمند توجه بیشتری است؛ باوجود احساس امنیت، فرد از زندگی در محیط‌های اجتماعی خود هراسان و نگران نبوده و در تعامل با محیط اجتماعی خود از سوی دیگران احساس ایمنی می‌کند. اهمیت بررسی و شناخت ابعاد و زوایای احساس امنیت اجتماعی از این جهت ضرورت دارد که کنشگران در انجام کنش با مراجعه به ذهنیت روان‌شناختی و تاریخی خود به تصمیم‌گیری و انجام کنش اقدام می‌نمایند؛ لذا ارزیابی و احساس آن‌ها از فضای کنش نقش بستری و زمینه در این تصمیم‌گیری ایفا می‌نمایند چراکه رابطه بین ساختارهای عینی و صورت‌های ذهنی مبنای تصمیم‌گیری‌های افراد است؛ بنابراین ضروری است تمامی عرصه‌ای جمعیتی کشورمان از نظر وضعیت احساس امنیت اجتماعی مورد ارزیابی قرار گرفته و با شناسایی عوامل مؤثر در امنیت اجتماعی راهکارهای ارتقای آن شناسایی و اجرا شود. در منطقه مورد مطالعه (دهستان برادوست) وجود مسائل و آسیب‌های امنیتی در ابعاد مختلف آن همانند امنیت اقتصادی و... باعث عدم احساس امنیت در روستائیان و بروز ناهنجاری‌هایی مثل مهاجرت آنان به شهرها، حاشیه‌نشینی، روی آوردن به شغل‌های کاذب، بیکاری و ارتکاب جرم و... شده است. در همین راستا در تحقیق حاضر به تحلیل

۱- Batran and Christian

عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در نواحی روستایی پرداخته می‌شود؛ بنابراین این تحقیق به دنبال پاسخگویی به سؤالات اساسی زیر است:

- احساس امنیت اجتماعی در مناطق روستایی دهستان برادوست به چه میزان است؟
- آیا بین جنسیت و احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد؟
- آیا بین اشتغال و احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد؟
- آیا بین وضعیت تأهل و احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد؟
- آیا بین سن و احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد؟
- آیا بین تحصیلات و احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد؟
- آیا بین وضعیت پایگاه اقتصادی - اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد؟
- آیا بین سابقه سکونت و احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد؟
- کدام یک از شاخص‌های پژوهش بیشترین تأثیر را در احساس امنیت اجتماعی و افزایش آن دارد؟

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

پیشینه پژوهش

ضمن بررسی‌های به‌عمل‌آمده از منابع اطلاعاتی موجود در رابطه با موضوع، درمی‌یابیم که تحقیقات متعددی به بررسی نقش عوامل مختلف اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و روان‌شناختی بر احساس امنیت پرداخته‌اند، اما به دلیل اینکه امکان معرفی هر یک از آن‌ها وجود ندارد، در ادامه تنها به معرفی برخی از مهم‌ترین پژوهش‌های انجام‌گرفته پیرامون احساس امنیت، می‌پردازیم:

بر اساس مطالعات استون^۱ (۲۰۰۵)، بین اعتماد اجتماعی، میزان آگاهی و انسجام اجتماعی با امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. سال‌تر و مک کورد^۱ (۲۰۱۰)،

۱- Stone

در مطالعات خود درباره تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی دریافتند که با تقویت سرمایه اجتماعی میزان امنیت عاطفی، اخلاقی، حقوقی، احساسی و فکری بیشتر می‌شود.

کوک^۲ (۲۰۱۱)، در یافته‌های میدانی خود به این نتیجه رسید که هر چه شاخص‌های سرمایه اجتماعی در مناطق روستایی بیشتر شود، به همان میزان شاخص‌های امنیت مالی، اقتصادی، شغلی و امنیت فکری بهبود می‌یابد.

مطابق نتایج یون^۳ (۲۰۱۴)، در پژوهش خود، مشارکت اجتماعی و اعتماد اجتماعی به ارتقاء امنیت قضایی، امنیت نوامیس و امنیت جانی منجر می‌شود.

سکيجو و همکاران^۴ (۲۰۱۴)، در تحقیقاتشان نشان داده‌اند در مناطقی که شاخص‌های سرمایه اجتماعی قوی است، افراد روستایی امنیت فکری، شغلی و اقتصادی دارند.

در پژوهشی دیاس و همکاران^۵ (۲۰۰۷) به بررسی عوامل اجتماعی و فضایی با توجه به اثری که بر اجزای محیطی و شناخت فضایی محیط‌های باز شهری بر کمبود امنیت و افزایش جرم دارند پرداخته شده است.

خدامرادی (۱۳۸۷) ضمن بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان تهران نشان داد که رضایت از عملکرد و خدمات نیروی انتظامی، تحصیلات و داشتن انگیزه مشارکت با نیروی پلیس از عوامل مؤثر در احساس امنیت شهروندان است.

نوری و فولادی (۱۳۸۸)، پژوهشی را با عنوان «بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۱۵-۲۹ ساله شهر تهران و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن» انجام دادند. نتایج پژوهش آنان حاکی از آن بود که متغیرهای احساس امنیت سکونت، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و احساس نظم تأثیر مثبت، مستقیم و متغیر پایبند به مذهب تأثیر منفی و معکوسی بر احساس امنیت زنان دارد.

۱- Slater & McCord
 ۲- Kwok
 ۳- Yun
 ۴- Sukidjo et al
 ۵- Dias et al

حقیقتیان (۱۳۹۲)، ضمن بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی دریافت که تأثیر مستقیم سرمایه اجتماعی درون‌گروهی بر احساس امنیت بسیار ضعیف و قابل‌چشم‌پوشی است. سرمایه اجتماعی درون‌گروهی با تأثیر منفی (۰/۳۶) که بر سرمایه اجتماعی برون‌گروهی دارد بر احساس امنیت شهروندان تأثیرگذار است. همچنین سرمایه اجتماعی برون‌گروهی تأثیری مستقیم در حدود (۰/۲۷) بر احساس امنیت داشته است. سرمایه اجتماعی ارتباطی تأثیر مستقیمی بر احساس امنیت ندارد اما با تأثیر غیرمستقیم و منفی (در حدود ۰/۰۸-) با احساس امنیت رابطه معناداری برقرار می‌کند.

سید مهدی موسی کاظمی و همکاران (۱۳۹۳)، در پژوهشی با عنوان «عوامل مؤثر بر بهبود امنیت محلات شهری (مورد مطالعه: محله جنت‌آباد شمالی شهر تهران)» با استفاده از ابزار پرسشنامه و روش تحلیل عاملی به این نتیجه دست یافتند که متغیرها در هر سه بعد «کارکردی»، «اجتماعی» و «کالبدی» با میزان امنیت ساکنین در محله «جنت‌آباد شمالی» رابطه داشته‌اند. از این متغیرها، هویت محله بیش‌ترین تأثیر را در افزایش احساس امنیت داشته است.

احمدی و همکاران (۱۳۹۳)، در پژوهشی با عنوان «تحلیل عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در نواحی روستایی با تأکید بر سرمایه اجتماعی (مورد مطالعه: دهستان مرحمت‌آباد میانی، شهرستان میاندوآب)» به این نتیجه رسیدند که بین احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی خانوارهای روستاهای مورد مطالعه رابطه معناداری وجود دارد و با افزایش سرمایه اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی خانوارهای روستایی بهبود می‌یابد. پژوهش حاضر برای اولین در منطقه مورد مطالعه انجام می‌شود و سعی بر آن شده است شاخص‌هایی که استفاده می‌شود جامع‌تر و کامل‌تر از پژوهش‌های دیگر باشد و از این منظر با سایر پژوهش تفاوت دارد.

مبانی نظری پژوهش

مفهوم امنیت به لحاظ پیچیدگی مفهومی جدال‌برانگیز است. امنیت به لحاظ مفهومی نماد ابهام‌آمیزی است که ممکن نیست دارای معنای دقیق باشد. از نظر لغوی به معنی به خوفی، امن، ایمنی، امن شدن و در امان بودن آمده است. همچنین امنیت به

مفهوم آرامش و آسودگی است (کامران و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۴۵). به‌طور کلی امنیت را می‌توان از نقطه‌نظر اجتماعی و فرهنگی، وضعیتی آرام تلقی کرد که انسان در نهایت ایمنی نسبت به جان، مال، ناموس، حیثیت، هویت، ارتباطات، تفکرات، ارزش‌ها و ... خود چه در زمان حال و چه در آینده اطمینان داشته و شبانه‌روز را با تحمل حداقل ریسک ممکن سپری سازد (صالحی امیری و نادری، ۱۳۹۰: ۴۴).

مفهوم امنیت اجتماعی و احساس ناشی از آن در پی توسعه تحلیل‌های جدید امنیتی و پس از جنگ سرد در اروپا مطرح شد. این مفهوم نخست به‌عنوان یک رویکرد مفهومی به‌وسیله گروه مستقلی از محققان در مؤسسه تحقیقات صلح کپنهاک توسعه پیدا کرده (بیلگین^۱، ۲۰۰۳: ۲۱۱) و به‌صورت توان یک جامعه برای حفاظت از هویت گروهی‌شان در مقابل تهدیدات واقعی یا فرضی تعریف شده است (ویروور^۲، ۲۰۰۰: ۵). اصطلاح امنیت اجتماعی را بوزان برای اولین بار در کتاب «مردم، دولت‌ها و هراس» به کاربرد. وی امنیت اجتماعی را قابلیت حفظ الگوهای زبانی، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف ملی مربوط دانسته است (بوزان، ۱۳۷۸: ۳۴). وی امنیت اجتماعی را تنها یکی از ابعاد رویکرد پنج مقوله‌ای امنیت در نظر می‌آورده است. دیگر بخش‌های این رویکرد عبارت‌اند از: امنیت نظامی، سیاسی، اقتصادی و زیست‌محیطی (پانیک، ۲۰۰۹: ۲۹).

امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ ویژگی‌هایی اشاره دارد که بر اساس آن، افراد خود را به‌عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند؛ یا به عبارتی، با جنبه‌هایی از زندگی فرد ارتباط پیدا می‌کند که هویت گروهی او را شکل می‌دهد (نبوی و همکاران، ۱۳۸۹: ۷۶). به‌طور کلی، امنیت اجتماعی به قلمروهایی از حفظ حریم فرد مربوط می‌شود که به نحوی در ارتباط با دیگر افراد جامعه هستند و به‌نظام سیاسی و دولت مربوط می‌شود. این قلمرو می‌توانند زبان، نژاد، قومیت، اعتبار، نقش اجتماعی، کار، درآمد، رفاه، مشارکت سیاسی، آزادی، اعتقاد و ... باشند.

در این میان، احساس امنیت، حاصل اعتماد به تعاریفی از زندگی است که هویت و هستی انسان بر مبنای آن سامان می‌گیرد و این احساس در خانواده پی‌ریزی شده و بر پایه اعتماد بنیادینی، ریشه در لطف و محبت بی‌دریغ والدین، به‌ویژه مادر دارد. احساس

۱ - Bilgin
۲ - Wearver

امنیت تلفیقی از عوامل فردی، روانی و اجتماعی تلقی می‌شود. احساس امنیت در یک جامعه به احساس روانی شهروندان از میزان وجود یا عدم وجود امنیت در آن جامعه ناشی می‌شود و هر چه میزان فراوانی جرم بالاتر باشد، احساس امنیت در آن جامعه پایین‌تر است (گروسی و همکاران، ۱۳۸۶: ۳۰)؛ چراکه به استناد تئوری آنومی دورکیم، محل زندگی یا محل سکونت در بروز شرایط جرم‌زا یا همان امنیت دخیل است؛ بنابراین منطقه سکونت، بر روی امنیت اجتماعی خانواده تأثیر می‌گذارد. در این زمینه، مرتون استدلال می‌کند که ساکنان مناطق محروم اغلب به دلیل نوع تربیت، یادگیری و تجربه زیاد ناکامی، رفتارهای خشونت‌آمیز بیشتری از خود نشان می‌دهند (بدار و همکاران، ۱۳۸۰: ۲۲۲) و به همین دلیل در معرض زدوخورد و دعوای بیشتری بوده و با خطرات و آسیب‌های جانی بیشتری مواجه هستند (ستوده، ۱۳۸۱: ۷۷-۷۳). به‌طور کلی، احساس امنیت داری ویژگی‌هایی به شرح زیر است:

- ✓ احساس امنیت ذهنی است.
- ✓ احساس امنیت به‌خودی‌خود قابل تعریف نیست و بر مبنای بودن‌بود خطر، قابلیت تعریف می‌یابد.
- ✓ احساس امنیت یک فرایند است، در طول زمان جریان دارد و هر لحظه بر اساس برآورد خطر تغییر می‌پذیرد.
- ✓ وجه ذهنی امنیت مهم‌تر از وجه عینی آن است.
- ✓ احساس امنیت ضمن اطمینان به شناخت‌ها، هستی شناختی فرد را سامان می‌بخشد و پایه و بنیان وجود آدمی را درمی‌نوردد (صالحی امیری و افشاری نادری، ۱۳۸۹: ۵۵).

پارسونز: «جامعه را متشکل از اجزایی می‌دانست که اصطلاحاً پایگاه نقش‌ها می‌شود» (ورسلی، ۱۳۷۸: ۶۵)؛ بنابراین وقتی خرده‌دستگاه‌ها به ایفای نقش‌های خویش پردازند و آسیبی متوجه آنان نباشد؛ همچنین امکان کسب فرصت‌ها برای انسجام آنان فراهم باشد، امنیت اجتماعی برقرار می‌شود. پارسونز برای امنیت اجتماعی چهار بعد قائل است که هر کدام از آن‌ها به یک‌خرده سیستم جامعه مربوط می‌شوند و از برآیند برخوردار از آن‌ها می‌توان به تحقق امنیت در سطح جامعه امید داشت. امنیت مالی و

اقتصادی، سیاسی، حقوقی، قضایی و فرهنگی به ترتیب در نظام فکری پارسونز ضروری هستند و هر یک از جایگاه خاصی برخوردار هستند. فقدان هر یک از این ابعاد، روند سیرننتیکی را دچار اختلال می‌نماید و دنیای کارکردها را مختل و جامعه را در کلیت خود دچار عدم تعادل و پریشان حالی می‌کند؛ بنابراین برای داشتن جامعه توأم با آرامش و اطمینان خاطر لازم است به هر چهار بعد امنیت توجه داشت و با تضمین آنان امنیت جامعه را فراهم نمود (نویدنیا، ۱۳۸۲: ۸۰-۷۹).

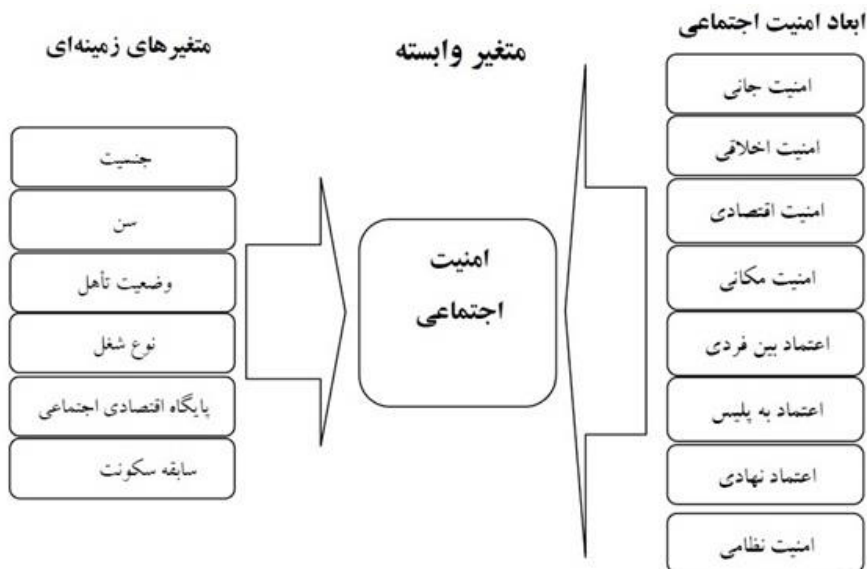
از نظر گیدنز (۱۳۷۷: ۴۴) امنیت را می‌توان موقعیتی خواند که در آن، یک‌رشته خطرهای خاص، به حداقل رسانده یا با آن‌ها مقابله می‌شود. تجربه امنیت به تعادل اعتماد و مخاطره بستگی دارد. امنیت چه به معنای بالقوه و چه به معنای تجربی آن ممکن است. به مجموعه‌هایی از آدم تا مرز امنیت جهانی یا به افراد ارتباط داشته باشد. به این ترتیب گیدنز، مصونیت در برابر خطر را امنیت، نامیده است. در نظر او، خطر و امنیت، دوروی یک سکه را تشکیل می‌دهند؛ به گونه‌ای که وقتی امنیت وجود دارد، خطر رخت برمی‌بندد و بالعکس. هنگام دست‌وپنجه نرم کردن با خطر، امنیت، مغشوش و پنهان است؛ سپس او به طرح امنیت وجودی به‌عنوان یکی از ضرورت‌های مهم امنیت پرداخته و از ضرورت امنیت وجودی برای مقاومت در برابر هجوم گسترده و بی‌سابقه مخاطرات نهادهای مدرنیته سخن گفته است. امنیت وجودی از نظر گیدنز؛ عبارت است از: ایمن بودن، در اختیار داشتن پاسخ‌هایی در سطح ناخودآگاه و خودآگاهی علمی برای بعضی پرسش‌های وجود بنیادین که همه آدمیان، طی عمر خود به نحوی مطرح کرده‌اند (نویدنیا، ۱۳۸۸: ۳۳). به عبارت دیگر، اصطلاح مذکور به اطمینانی برمی‌گردد که بیشتر آدم‌ها به تداوم تشخیص هویت خود دوام محیط‌های اجتماعی و مادی کنش، در اطراف خود دارند.

امنیت اجتماعی، تنها یکی از بخش‌های پنج‌گانه رویکرد پنج بعدی او به فرضیه امنیت است. دیگر بخش‌های این رویکرد عبارت‌اند از: امنیت نظامی، سیاسی، اقتصادی و محیطی. این پنج بخش جدا از یکدیگر عمل نمی‌کنند و هر یک از آن‌ها دارای کانون مهمی در درون مسئله امنیت و روشی برای تنظیم اولویت‌ها می‌باشند و از طریق ارتباط‌هایی قوی به یکدیگر متصل هستند (بوزان، ۱۳۷۸: ۳۴). به عقیده بوزان، جوامع درباره مقوله هویت، بسیار اساسی برخورد می‌کنند. او استدلال می‌کند که مقوله کلیدی

جامعه، هویت است، به عبارت دیگر جوامع متشکل از یک احساس هویت اجتماعی هستند، همان چیزی که به افراد و گروه‌ها امکان می‌دهد خود را به عنوان جزئی از جامعه تلقی نمایند. با این تفصیل، او بحث خود را با تأکید بر اصول ارگانیکی بیان می‌کند و در ادامه عناصر ارگانیکی امنیت را هویت می‌نامد و امنیت اجتماعی را مترادف امنیت هویت تلقی می‌کند (بوزان، ۲۰۰۰: ۴۱).

تعریفی که ویور از امنیت اجتماعی به دست می‌دهد، همسو با تعریف بوزان است. ویور می‌گوید: امنیت جهانی به توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی خود در برابر شرایط متحول و تهدیدات واقعی یا احتمالی مربوط است. در چارچوب این تعریف مشخص شدن رمانی که تهدیدی علیه امنیت اجتماعی وجود دارد، دشوار می‌گردد. امنیت اجتماعی مربوط به وضعیتی است که جوامع، تهدید نسبت به مؤلفه‌های هویت خود احساس می‌کنند (موتیمر، ۱۳۸۰: ۳۸۸). ویور به جای دولت، جامعه را به مثابه هدف مرجع امنیت مطرح می‌کند. او معتقد است می‌توان جامعه را از گروه اجتماعی متمایز کرد. به عبارت مختصر، نمی‌توان همه اقسام گروه‌های اجتماعی را جامعه دانست. گروه‌های اجتماعی باید آن قدر حائز اهمیت باشند که به نوبه خود مرجع امنیت قرار گیرند و همانند دولت می‌بایست به عنوان یک جزء در سامانه بین‌المللی عمل نمایند. این بدان معنی است که امنیت اجتماعی در ارتباط با امنیت جامعه به عنوان یک کل متشکل، مطرح است، نه به عنوان امنیت گروه‌های مختلفی که در جامعه وجود دارند. (باپیری و همکاران، ۱۳۹۴: ۸۲).

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق (مأخذ: نگارنده، ۱۳۹۶)

جدول ۱: شاخص‌های احساس امنیت اجتماعی در مناطق روستایی (مأخذ: نگارنده، ۱۳۹۶)

ردیف	شاخص	گروه‌بندی	
۱	قدم زدن شب‌هنگام در مسیرهای خلوت	امنیت جانی	
۲	تردد با ماشین‌های مسافرکش شخصی		
۳	فرستادن کودکان با زیورآلات قیمتی به خارج از منزل		
۴	فرستادن کودکان به مدرسه به‌تنهایی		
۵	تنها ماندن در خانه هنگام شب		
۶	پذیرایی از افراد غریبه و ناشناس		
۷	تردد خانم‌ها به‌تنهایی در ساعات انتهایی شب		امنیت اخلاقی
۸	پذیرفتن خوراکی یا هدیه از افراد ناشناس یا غریبه		
۹	سپردن سرمایه به فرد دیگری جهت سرمایه‌گذاری		
۱۰	انجام معاملات مهم از قبیل خرید منزل و اتومبیل به‌تنهایی		
۱۱	برقراری ارتباط دوستی با افراد غریبه و غیربومی		
۱۲	پذیرش تعارف برای رفتن به مکان‌های خلوت		
۱۳	خالی گذاشتن منزل مسکونی به مدت چند روز هنگام مسافرت		
۱۴	در اختیار گذاشتن آلبوم عکس یا فیلم‌های خانوادگی به آشنایان برای مدت کوتاه		
۱۵	حمل پول نقد و وسایل باارزش به مقدار زیاد	امنیت اقتصادی	
۱۶	پارک وسایل نقلیه برای زمان طولانی در خیابان یا اطراف زمین زراعی		
۱۷	فعال نکردن دزدگیر اتومبیل و قفل نزدن فرمان و پدال در پارکینگ و حیاط منزل		
۱۸	ضمنت اقوام و آشنایان جهت دریافت وام نزد بانک‌ها و ...		
۱۹	قرض دادن به اقوام و دوستان		

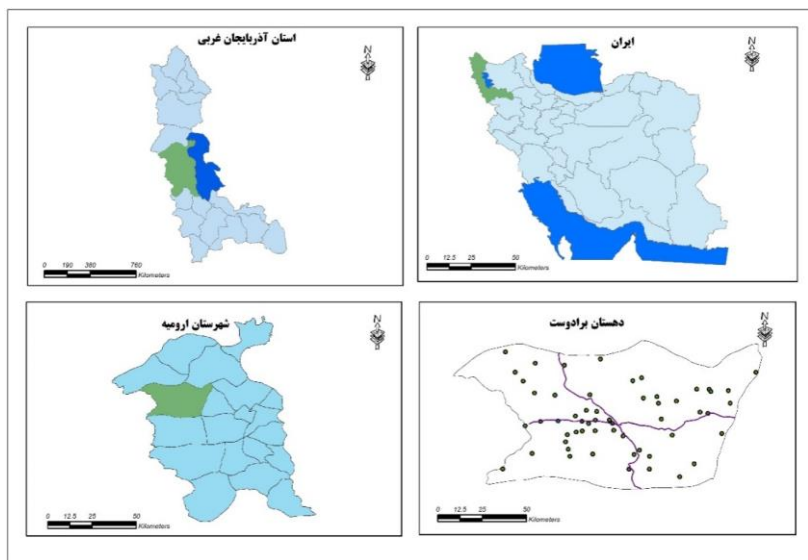
ردیف	شاخص	گروه‌بندی
۲۰	احساس امنیت در روستای شما نسبت به سایر روستا	امنیت مکانی
۲۱	احساس امنیت در شهرستان شما نسبت به سایر شهرستان‌ها	
۲۲	احساس امنیت در استان شما نسبت به سایر استان‌ها	
۲۳	ارتباط مناسب و برخورد محترمانه پلیس با روستانشینان	
۲۴	سرعت عمل پلیس هنگام رسیدگی به مشکلات مردم	
۲۵	قاطعیت پلیس هنگام برخورد با مجرمان و متخلفان	
۲۶	دقت عمل پلیس هنگام رسیدگی به شکایات و درخواست‌های مردم	
۲۷	حضور فعال پلیس در روستاها	
۲۸	توانمندی پاسگاه‌ها در برقراری امنیت پایدار	
۲۹	توانمندی کارکنان پاسگاه‌ها در مقابله با وقوع جرائم	اعتماد به پلیس
۳۰	وجود روحیه تعاون و همکاری بین روستانشینان	
۳۱	صراحت کلام روستانشینان در بیان واقعیت‌های اجتماعی و سیاسی	
۳۲	میزان اعتماد به آشنایان و بستگان	
۳۳	برخورد مناسب روستانشینان با یکدیگر	
۳۴	میزان اعتماد به آشنایان و بستگان	
۳۵	میزان اعتماد به همسایگان	
۳۶	میزان اعتماد به اهالی محل	
۳۷	میزان اعتماد به بازاریان	
۳۸	میزان اعتماد رانندگان	
۳۹	میزان اعتماد کارمندان دولت	اعتماد بین فردی
۴۰	میزان اعتماد جهاد کشاورزی	
۴۱	میزان اعتماد دهیاری	
۴۲	میزان اعتماد شرکت‌های تعاونی	
۴۳	میزان اعتماد منابع طبیعی	
۴۴	احساس نگرانی از بحران مالی کشور و تأثیر منفی آن بر منطقه سکونت شما	اعتماد نهادی
۴۵	احساس نگرانی از بازی‌های حزبی و جناحی در کشور و تأثیر آن بر منطقه سکونت شما	
۴۶	احساس نگرانی از تحریم‌ها و فشارهای سیاسی بین‌المللی بر کشور بر منطقه سکونت شما	
۴۷	میزان نگرانی از حمله کشورهای غربی	
۴۸	میزان نگرانی از تحرکات گروه‌های تجزیه‌طلب در نواحی روستایی	
۴۹	میزان نگرانی نسبت به تحرکات گروه‌های مذهبی تندرو در نواحی روستایی	

پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال یازدهم، شماره سوم (پیاپی چهل و سوم)، پاییز ۱۳۹۷

روش‌شناسی

روش تحقیق پژوهش حاضر توصیفی - ارزیابی و از لحاظ هدف، کاربردی است. در این راستا، پژوهشگران با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی و بر اساس متغیرهای پژوهش اقدام به طراحی پرسشنامه پنج گزینه‌ای طیف لیکرت نموده‌اند. جامعه آماری پژوهش را ساکنین دهستان برادوست در شهرستان ارومیه تشکیل می‌دهد که تعداد آنان بر اساس سرشماری نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰ برابر ۱۱۴۶۴ نفر است. برای دستیابی به تعداد نمونه از فرمول کوکران استفاده و افراد بالای ۱۸ سال به تعداد ۸۹۶۴ مدنظر است که تعداد ۳۶۸ نفر به‌عنوان نمونه تعیین و روش نمونه‌گیری به شیوه خوشه‌ای چندمرحله‌ای انجام که درنهایت، با اعمال متغیر جنسیت از طریق نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انتخاب شدند که از این تعداد ۱۹۵ نفر مرد و ۱۹۰ نفر زن بودند.

برادوست یکی از ۳ دهستان بخش صومای برادوست شهرستان ارومیه، واقع در استان آذربایجان غربی است. این دهستان از شمال به دهستان‌های انزال جنوبی و صومای جنوبی، از شرق به دهستان نالوچای، از جنوب به دهستان ترگور و از غرب به ترکیه محدود است. دهستان برادوست بر اساس سرشماری ۱۳۹۰ دارای ۵۰ روستا و ۱۱۴۶۴ نفر جمعیت است. مرکز دهستان برادوست، روستای روند سفلی در ۳۷ و ۴۳ عرض شمالی و ۴۴ و ۴۳ طول شرقی در ارتفاع ۱۵۴۰ متری از سطح دریا قرار گرفته و جمعیت آن در سرشماری ۱۳۹۰ فقط ۸۰ نفر است. (سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۰).

شکل ۲: محدوده مورد مطالعه

یافته‌های پژوهش

نتایج آماری بررسی ۳۶۸ پرسشنامه در جدول زیر، ارائه شده است.

جدول ۲: توصیف آماری متغیرهای منتخب (n=368) (مأخذ: نگارنده، ۱۳۹۶)

درصد	فراوانی	گزینه	ویژگی
۷۲/۲۹	۲۷۶	دیپلم	تحصیلات
۲۷/۷۱	۹۲	لیسانس	
۰	۰	فوق لیسانس و بالاتر	
۵/۷۱	۲۱	کمتر از ۲۰	سن پاسخگویان
۶۳/۱۱	۲۳۶	۲۰ تا ۴۰	
۲۰/۲۵	۷۳	۴۰ تا ۶۰	
۱۰/۹۳	۳۸	بالای ۶۰	اندازه خانوار
۸/۳۱	۳۰	پنج	
۱۸/۴۴	۶۹	چهار	
۴۳/۱۹	۱۷۲	سه	
۲۰/۵۷	۷۸	دو	
۹/۶۱	۳۷	یک	

یافته‌های استنباطی: یافته‌های استنباطی مقاله به تفکیک سؤالات مطرح شده به شرح زیر است:

آیا بین جنسیت و احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد؟

از آنجاکه در این پژوهش متغیر جنسیت و تأهل به صورت اسمی دوگانه طراحی گردیده‌اند؛ بنابراین برای شناخت تفاوت پذیری متغیرهای مورد مطالعه از متغیر فوق، از آزمون t استفاده نموده که نتایج محاسبات در جدول ذیل آمده است.

جدول ۳: خلاصه محاسبات آزمون t در زمینه تفاوت بین احساس امنیت بر حسب جنسیت (مأخذ: نگارنده، ۱۳۹۶)

جنسیت	تعداد	میانگین	درجه آزادی	مقدار	سطح معناداری	متغیر وابسته	نتایج
مرد	۱۹۳	۳/۷۵	۳۶۳	۱۷/۸۰۰	۰/۰۰۰	احساس امنیت	تأیید
زن	۱۷۵	۲/۴۳					

با توجه به مقدار t محاسبه شده ۱۷/۸۰۰ و سطح معناداری محاسبه شده ($\text{sig}=۰/۰۰۰$) فرض تحقیق «جنسیت روستانشینان باعث تفاوت در میزان احساس امنیت اجتماعی می‌گردد» در سطح ضریب اطمینان بیش از ۹۵ درصد تأیید و این تفاوت در میانگین‌های به دست آمده نیز مشهود بوده و مردان با میانگین ۳/۷۵ از ۵ در مقایسه با زنان از احساس امنیت بیشتری برخوردار می‌باشند.

جدول ۴: خلاصه محاسبات آزمون t در زمینه بررسی تفاوت بین احساس امنیت بر حسب تأهل (مأخذ: نگارنده، ۱۳۹۶)

وضعیت تأهل	تعداد	میانگین	درجه آزادی	مقدار	سطح معناداری	متغیر وابسته	نتایج
مجرد	۶۸	۴/۱	۳۵۱	۸/۴۵۱	۰/۰۰۰	احساس امنیت	تأیید
متأهل	۳۰۰	۲/۹۸					

با توجه به مقدار t محاسبه شده (۸/۴۵۱) و سطح معناداری محاسبه شده ($\text{sig}=۰/۰۰۰$) فرض تحقیق «وضعیت تأهل روستانشینان باعث تفاوت در میزان احساس امنیت اجتماعی می‌گردد» در سطح ضریب اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌گردد و فرض صفر تحقیق «وضعیت تأهل روستانشینان باعث تفاوت در میزان احساس امنیت اجتماعی نمی‌گردد» رد می‌گردد و این تفاوت در میانگین‌های به دست آمده نیز هویدا

بوده و افراد مجرد با میانگین ۴/۱ از ۵ در مقایسه با افراد متأهل از احساس امنیت بیشتری برخوردار می‌باشند.

در این پژوهش متغیر اشتغال به صورت، اسمی چندگانه دسته‌بندی شده، لذا برای شناخت میزان تفاوت پذیری متغیر امنیت از متغیر اشتغال، آزمون F (واریانس یک‌طرفه) استفاده گردیده که نتایج محاسبات انجام گرفته در ذیل آمده است.

آیا بین احساس امنیت و وضعیت اشتغال ساکنان دهستان برادوست تفاوت معناداری وجود دارد؟

در این پژوهش متغیر وضعیت اشتغال به صورت، اسمی چندگانه (کشاورز، دامدار، کارگر، آزاد، کارمند، در حال تحصیل، خانه‌دار) دسته‌بندی و طراحی گردیده، لذا برای شناخت میزان تفاوت پذیری متغیر مورد مطالعه از متغیر فوق آزمون F (واریانس یک‌طرفه) استفاده گردیده که نتایج محاسبات انجام گرفته در ذیل آمده است.

داده‌های جدول شماره (۵) و (۶) نشان می‌دهد با توجه به مقدار F (۲۳/۷۱۲) و سطح معناداری محاسبه شده ($\text{Sig}=0/000$) فرض تحقیق «نوع شغل روستانشینان باعث تفاوت در میزان احساس امنیت اجتماعی می‌گردد» در سطح ضریب اطمینان بیش از ۹۵ درصد تأیید می‌گردد. بررسی نتایج و میانگین‌های حاصله و آزمون تعقیبی توکی نشان می‌دهد که روستانشینان دارای مشاغل خانه‌دار با میانگین ۴ از ۵ دارای بیشترین احساس امنیت در رتبه اول، کارمندان با میانگین ۳/۳۰ در رتبه دوم، دانش آموزان و دانش جویان با میانگین ۳/۲۳ در رتبه سوم، کشاورزان با میانگین ۳/۰۱ در رتبه چهارم، مشاغل آزاد با میانگین ۲/۹۶ در رتبه پنجم و کارگران با میانگین ۲/۵۰ از ۵ از منظر میزان برخورداری از احساس امنیت در رتبه ششم (آخر) قرار دارند. بررسی مقایسه‌ای میانگین‌ها نشان می‌دهد که کارگران و پاسخگویان دارای مشاغل آزاد، میانگین میزان احساس امنیتشان کمتر از میانگین حد متوسط (۳ از ۵) است که این مسئله تأمل و تعمق بیشتری را در زمینه وقوع این مسئله طلب می‌نماید.

جدول ۵: توزیع میانگین احساس امنیت روستانشینان برحسب نوع شغل (مأخذ: نگارنده، ۱۳۹۶)

ردیف	شغل	تعداد	میانگین
۱	کشاورز	۴۶	۳/۰۱
۲	دامدار	۲۲	۲/۹۹
۳	کارگر	۴۴	۲/۵۰
۴	آزاد	۶۴	۲/۹۶
۵	کارمند	۳۴	۳/۳۰
۶	دانش آموز و دانشجو	۵۰	۳/۲۳
۷	خانه‌دار	۱۰۸	۴/۰۱
۸	جمع	۳۶۸	۳/۱۲

جدول ۶: خلاصه نتایج احساس امنیت روستانشینان برحسب نوع شغل (مأخذ: نگارنده، ۱۳۹۶)

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معناداری	نتایج
بین گروهی	۹۶/۵۷۸	۶	۱۶/۰۹۵			
درون گروهی	۲۴۳/۰۳۷	۳۵۷	۰/۶۷۸	۲۳/۷۱۲	۰/۰۰۰	تأیید
جمع	۳۳۹/۶۱۶	۳۶۵	-			

در این پژوهش متغیرهایی مانند سن، تحصیلات و پایگاه اقتصادی-اجتماعی، سابقه سکونت در محله فعلی به صورت رتبه‌ای طراحی گردیده که برای شناخت رابطه این متغیرها با متغیر مورد مطالعه از فن ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده گردیده که در ذیل به بیان نتایج محاسبات می‌پردازیم.

آیا بین سن و احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد؟

بررسی نتایج محاسبات ضریب همبستگی اسپیرمن برابر داده‌های جدول شماره (۷) بیانگر آن است که مقدار ضریب برابر با $0/210-$ و سطح معناداری محاسبه شده برابر با $(Sig=0/000)$ بوده لذا فرض تحقیق «بین سن روستانشینان با میزان احساس امنیت آنان رابطه وجود دارد» در سطح ضریب اطمینان بیش از ۹۵ درصد تأیید و فرض صفر تحقیق «بین سن روستانشینان با میزان احساس امنیت آنان رابطه وجود ندارد» رد گردیده و رابطه موجود بین دو متغیر مورد مطالعه به صورت معکوس است.

جدول ۷: خلاصه نتایج محاسبات رابطه متغیرهای زمینه‌ای فاصله‌ای و رتبه‌ای با متغیر احساس امنیت اجتماعی (مأخذ: نگارنده، ۱۳۹۶)

متغیر زمینه‌ای	نوع تکنیک	مقدار	سطح معناداری	متغیر وابسته	نتایج
سن	اسپیرمن	-۰/۲۱۰	۰/۰۰۰	احساس امنیت اجتماعی	تأیید
میزان تحصیلات	اسپیرمن	۰/۲۶۰	۰/۰۰۰	احساس امنیت اجتماعی	رابطه مستقیم
پایگاه اقتصادی - اجتماعی	اسپیرمن	۰/۰۰۱	۰/۹۶۶	احساس امنیت اجتماعی	عدم رابطه
سابقه سکونت	اسپیرمن	۰/۲۱۵	۰/۰۰۰	احساس امنیت اجتماعی	رابطه مستقیم

آیا بین تحصیلات و احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد؟

همچنین نتایج محاسبات ضریب همبستگی اسپیرمن برابر داده‌های جدول بالا مبین آن است که مقدار ضریب برابر با ۰/۲۶۰ و سطح معناداری محاسبه‌شده برابر با $(\text{sig}=0/000)$ بوده لذا فرض تحقیق «بین میزان تحصیلات روستانشینان با میزان احساس امنیت آنان رابطه وجود دارد» در سطح ضریب اطمینان بیش از ۹۵ درصد تأیید و فرض صفر تحقیق «بین میزان تحصیلات روستانشینان با میزان احساس امنیت آنان رابطه وجود ندارد» رد گردیده و رابطه موجود بین دو متغیر مورد مطالعه به صورت رابطه مستقیم است.

آیا بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد؟

نتایج محاسبات ضریب همبستگی اسپیرمن در جدول بالا مبین آن است که مقدار ضریب برابر با ۰/۰۰۱ و سطح معناداری محاسبه‌شده برابر با $(\text{sig}=0/966)$ بوده لذا فرض تحقیق «بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی با میزان احساس امنیت آنان رابطه وجود دارد» در سطح ضریب اطمینان ۹۵ درصد رد و فرض صفر تحقیق «بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی روستانشینان با میزان احساس امنیت آنان رابطه وجود ندارد» تأیید گردیده و این امر گویای عدم وجود هرگونه ارتباط بین دو متغیر مورد مطالعه است.

آیا بین سابقه سکونت و احساس امنیت اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد؟

و در نهایت نتایج جدول بالا نشان می‌دهد مقدار ضریب برابر با 0.215 و سطح معناداری محاسبه شده برابر با $(sig=0.000)$ بوده لذا فرض تحقیق «بین سابقه سکونت با میزان احساس امنیت آنان رابطه وجود دارد» در سطح ضریب اطمینان ۹۵ درصد تأیید گردیده و این امر بیانگر وجود رابطه مستقیم بین دو متغیر مورد مطالعه است.

محاسبات آزمون t در زمینه میزان تفاوت پذیری متغیرها (امنیت جانی، اخلاقی، اقتصادی، مکانی، پلیس، اعتماد بین فردی، اعتماد نهادی، امنیت نظامی)

به منظور پی بردن به میزان تأثیر هر یک از عوامل هشت گانه مورد سنجش در احساس امنیت عمومی و معنادار بودن تفاوت پذیری بین متغیرها از آزمون t استفاده و نتایج را در جدول شماره (۸) درج نموده ایم.

جدول ۸: خلاصه محاسبات آزمون t در زمینه میزان تفاوت پذیری متغیرها (امنیت جانی، اخلاقی، اقتصادی، مکانی، پلیس، اعتماد بین فردی، اعتماد نهادی، امنیت نظامی) (مأخذ: نگارنده، ۱۳۹۶)

شاخص‌ها	میانگین	نام آزمون	درجه آزادی	تفاوت میانگین مقدار t	سطح معناداری
امنیت جانی	۲/۷۷	T تک متغیره	۳۶۸	۰/۲۵۰	۴/۹۳۵
امنیت اخلاقی	۲/۶۵	T تک متغیره	۳۶۸	۰/۱۴۱	۲/۶۸۵
امنیت اقتصادی	۱/۷۵	T تک متغیره	۳۶۸	-۰/۷۶۰	-۱۴/۰۶۰
امنیت مکانی	۲/۸۰	T تک متغیره	۳۶۸	۰/۳۰۵	۶/۵۸۰
امنیت پلیس	۲/۷۶	T تک متغیره	۳۶۸	۰/۲۳۲	۴/۲۴۹
اعتماد بین فردی	۲/۹۴	T تک متغیره	۳۶۸	۰/۴۰۰	۷/۵۶۶
اعتماد نهادی	۲/۹۹	T تک متغیره	۳۶۸	۰/۴۷۰	۸/۷۳۵
امنیت نظامی و سیاسی	۲/۹۰	T تک متغیره	۳۶۸	۰/۴۲۰	۸/۰۵۰
امنیت اجتماعی	۳/۱۰	T تک متغیره	۳۶۸	۰/۵۹۰	۱۱/۶۳۰

با توجه به تفاوت میانگین محاسبه شده برای سؤال تحقیق (آیا بین میزان احساس امنیت جانی روستانشینان تفاوت معناداری وجود دارد؟) 0.250 از میانگین فرضی $2/5$ از 5 و سطح معناداری آزمون $(sig=0.000)$ می‌توان گفت که بین ارزیابی پاسخ‌گویان نسبت به میزان احساس امنیت جانی رابطه معناداری وجود داشته و بنابراین فرض تحقیق با سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌گردد؛ و نیز تفاوت محاسبه شده برای سؤال تحقیق (آیا بین میزان احساس امنیت اخلاقی روستانشینان تفاوت معناداری وجود

دارد؟) ۰/۱۴۱ از میانگین فرضی (۲/۵ از ۵) و سطح معناداری آزمون ($\text{sig}=0/000$) می‌توان گفت که بین ارزیابی پاسخ‌گویان نسبت به میزان احساس امنیت اخلاقی رابطه معناداری وجود داشته و بنابراین فرض تحقیق با سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌گردد.

همچنین تفاوت محاسبه‌شده برای سؤال تحقیق (آیا بین میزان احساس امنیت اقتصادی روستانشینان تفاوت معناداری وجود دارد؟) ۰/۷۶۰- از میانگین فرضی (۲/۵ از ۵) و سطح معناداری آزمون ($\text{sig}=0/000$) می‌توان گفت که بین ارزیابی پاسخ‌گویان نسبت به میزان احساس امنیت اقتصادی رابطه معناداری وجود داشته و بنابراین فرض تحقیق با سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌گردد.

و در ادامه تحلیل صورت گرفته، تفاوت محاسبه‌شده برای سؤال تحقیق (آیا بین میزان احساس امنیت مکانی روستانشینان تفاوت معناداری وجود دارد؟) ۰/۳۰۵ از میانگین فرضی (۲/۵ از ۵) و سطح معناداری آزمون ($\text{sig}=0/000$) می‌توان گفت بین ارزیابی پاسخ‌گویان نسبت به میزان احساس امنیت مکانی رابطه معناداری وجود داشته و بنابراین فرض تحقیق با سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌گردد.

تفاوت محاسبه‌شده برای سؤال تحقیق (آیا بین میزان اعتماد به پلیس در بین روستانشینان تفاوت معناداری وجود دارد؟) ۰/۲۳۲ از میانگین فرضی (۲/۵ از ۵) و سطح معناداری آزمون ($\text{sig}=0/000$) می‌توان گفت بین ارزیابی پاسخ‌گویان نسبت به میزان احساس امنیت مکانی رابطه معناداری وجود داشته و بنابراین فرض تحقیق با سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌گردد.

همچنین تفاوت محاسبه‌شده برای سؤال تحقیق (آیا بین میزان اعتماد بین فردی روستانشینان تفاوت معناداری وجود دارد؟) ۰/۴۰۰ از میانگین فرضی (۲/۵ از ۵) و سطح معناداری آزمون ($\text{sig}=0/000$) می‌توان گفت که بین ارزیابی پاسخ‌گویان نسبت به میزان احساس اعتماد بین فردی رابطه معناداری وجود داشته و بنابراین فرض تحقیق با سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌گردد.

همچنین تفاوت محاسبه‌شده برای سؤال تحقیق (آیا بین میزان امنیت نظامی و سیاسی روستانشینان تفاوت معناداری وجود دارد؟) ۰/۴۲۰ از میانگین فرضی (۲/۵ از ۵)

و سطح معناداری آزمون ($\text{sig}=0/000$) می‌توان گفت که بین ارزیابی پاسخ‌گویان نسبت به میزان احساس امنیت نظامی رابطه معناداری وجود داشته و بنابراین فرض تحقیق با سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌گردد.

همچنین تفاوت محاسبه‌شده برای سؤال تحقیق (آیا بین میزان امنیت اجتماعی روستانشینان تفاوت معناداری وجود دارد؟) $0/590$ از میانگین فرضی ($2/5$ از 5) و سطح معناداری آزمون ($\text{sig}=0/000$) می‌توان گفت که بین ارزیابی پاسخ‌گویان نسبت به میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود داشته و بنابراین فرض تحقیق با سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌گردد.

با عنایت به موارد ذکرشده می‌توان بررسی به سؤالات مطرح‌شده را با توجه به میانگین‌های به‌دست‌آمده نیز مورد ارزیابی قرارداد و مقایسه میانگین ارزیابی پاسخ‌گویان نسبت به نقش متغیرهای بالا نشان می‌دهد که اعتماد نهادی با میانگین $2/99$ از 5 دارای بیشترین رتبه و در مرتبه دوم امنیت بین فردی با میانگین $2/94$ از 5 و در مراتب بعدی، متغیر امنیت نظامی با میانگین $2/90$ در رتبه سوم، در رتبه‌های بعدی به ترتیب امنیت مکانی، امنیت جانی، امنیت پلیس، امنیت اقتصادی و در آخر امنیت اخلاقی قرار دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

امنیت، پدیده چندبعدی است و مطالعه میزان امنیت در یک جامعه به لحاظ عوامل مختلف اقتصادی، سیاسی و اجتماعی امکان‌پذیر است؛ اما عموم صاحب‌نظران بر این باورند که میزان احساس امنیت در یک جامعه، به‌اندازه وجود آن اهمیت دارد. چون واکنش‌هایی که فرد در جامعه، در قبال عدم امنیت بروز خواهد داد، تابع میزان دریافت و ادراک او از امنیت خواهد بود؛ بنابراین، احساس امنیت، متغیری کلیدی در این خصوص محسوب می‌شود. از دیگر سو، آگاهی از میزان احساس آسایش، آرامش، عدالت و امنیت از سوی شهروندان یک جامعه و فراهم آوردن زمینه‌های شکل‌گیری و بسط احساس امنیت و آرامش خاطر در آن‌ها، از اولویت‌های برنامه‌ریزان پیشرفت فرهنگی و اجتماعی خواهد بود؛ پس توجه به وضعیت مقوله احساس امنیت اجتماعی در یک جامعه و به‌خصوص توجه به نقش جالب‌توجه پایداری اقتصادی در تبیین میزان احساس امنیت اجتماعی که اثری غیرقابل‌انکار در تقویت و تربیت روحیه پیشرفت و توسعه

اجتماعی و فرهنگی در نسل آینده داشته و به‌عنوان یکی از بازوان توسعه همه‌جانبه آن جامعه قلمداد می‌شوند. امنیت اجتماعی به قلمروهایی از حریم افراد مربوط می‌شود که در ارتباط با دیگر افراد جامعه، سازمان‌ها و دولت است. اکثر افراد جامعه به‌طور مستمر و در طول زندگی روزمره با این قلمروها روبرو می‌شوند و زندگی آن‌ها مستلزم ارتباط در این قلمروهاست. به عبارت بهتر، در این مطالعه امنیت اجتماعی به معنای امنیت و آرامش افراد در یک حیات مستمر جاری است و آن موارد موقتی و استثنایی بر اساس چنین معنایی از امنیت اجتماعی تأثیر عناصر سه حوزه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بر امنیت اجتماعی دریافت می‌شوند. هدف پژوهش حاضر بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی در بین روستانشینان دهستان برادوست و راهکارهای ارتقاء آن بوده است. برای تعیین نحوه توزیع افراد، تعداد هفت متغیر زمینه‌ای و جمعیت شناختی (جنسیت، سن، میزان تحصیلات، وضعیت تأهل، وضعیت شغلی، پایگاه اقتصادی اجتماعی، سابقه سکونت) و برای شناخت میزان احساس امنیت اجتماعی روستانشینان تعداد هفت شاخص (امنیت جانی، امنیت اخلاقی، امنیت اقتصادی، امنیت مکانی، اعتماد به پلیس، اعتماد بین فردی، اعتماد نهادی، امنیت نظامی) در پرسشنامه منظور گردیده است. نتایج به‌دست‌آمده از تحقیق بیان‌گر آن است که جنسیت در احساس امنیت اجتماعی تأثیر دارد که این امر در مردان بیشتر از زنان است همچنین متغیر سن نیز در احساس امنیت اجتماعی تأثیرگذار است و باید برنامه‌ریزی‌هایی که در راستای افزایش امنیت اجتماعی در منطقه اتفاق می‌افتد با توجه به وضعیت سنی آن منطقه باشد. در بحث ارتباط بین نوع شغل و احساس امنیت اجتماعی پایین‌ترین میزان این احساس مربوط به شغل کارگر بود که نشان از پایین بودن میزان احساس امنیت اجتماعی دارد که افراد شاغل در طبقه کارگری به‌ویژه از امنیت اقتصادی بسیار پایین‌تری برخوردار هستند که به شاخص‌های دیگر امنیت اجتماعی تأثیر گذاشته و در کل احساس امنیت اجتماعی آن طبقه شغلی را متزلزل می‌کند. افراد خانه‌دار هم بیشترین احساس امنیت اجتماعی را دارند که این خود نکته مثبتی است برای افزایش این شاخص‌ها توسط زنان خانه‌دار و انتقال آن به اعضای خانواده که باعث افزایش کلی احساس امنیت اجتماعی گردد. از ابعاد در نظر گرفته‌شده، امنیت اجتماعی با میانگین $3/10$ از 5 دارای بیشترین رتبه و در مرتبه دوم، اعتماد نهادی با میانگین $2/99$ از 5 و در مراتب بعدی متغیر امنیت بین

فردی با میانگین ۲/۹۴ در رتبه سوم، امنیت نظامی با میانگین ۲/۹۰ از ۵ در رتبه چهارم قرار دارد. در رتبه‌های بعدی به ترتیب، امنیت مکانی، امنیت جانی، امنیت پلیس، امنیت اقتصادی و در آخر امنیت اخلاقی قرار دارند که این امر بیانگر سطح بسیار پایین و تأمل‌برانگیز امنیت اقتصادی و اخلاقی در بین روستانشینان دهستان برادوست ارومیه بوده است. در این مورد می‌توان نتیجه گرفت که نبود امنیت اقتصادی، پلیسی، جانی و مکانی باعث افت شدید امنیت اخلاقی می‌گردد. بدین نحو که امنیت اخلاقی با شاخص‌های امنیتی دیگر رابطه مستقیم دارد به عبارت دیگر هرچقدر امنیت اقتصادی و... پایین بیاید، امنیت اخلاقی نیز به تبع آن سیر نزولی را طی می‌کند. از ترکیب شاخص‌های مزبور شاخص امنیت اجتماعی نیز مورد سنجش قرار گرفته که نظرات پاسخ‌گویان نشان‌گر میانگین ۳/۱۰ بوده و این امر گویای آن است که روستانشینان دهستان برادوست از احساس امنیت نسبتاً مطلوبی برخوردار می‌باشند. از آنجایی که اعتماد نهادی و بین فردی در دهستان برادوست بیشتر از حد میانگین است، لذا ضروری است این اعتماد حفظ و تقویت گردد. از طریق مشارکت‌های مدنی و حکمروایی شایسته این امر امکان‌پذیر است. استفاده از پتانسیل‌های فرهنگی و اجتماعی روستا می‌تواند ابزار مهمی در افزایش امنیت اجتماعی روستا داشته باشد.

نتایج جدول همبستگی متغیرهای مستقل با متغیر وابسته نشان داد بین سن و احساس امنیت رابطه معکوس و معناداری وجود دارد؛ به عبارتی، هرچه سن بالاتر برود احساس امنیت نیز با افول مواجه می‌شود که این با یافته‌های حقیقتیان (۱۳۹۲)، نوری و فولادی (۱۳۸۸)، کاظمی و همکاران (۱۳۹۳)، هم‌خوانی دارد. همچنین نتایج تحقیق نشان داد که بین زنان و مردان از لحاظ احساس امنیت تفاوت وجود دارد و احساس امنیت مردان بیشتر از زنان است که این نتیجه با یافته‌های پژوهش نوری و فولادی (۱۳۸۸)، کاظمی و همکاران (۱۳۹۳)، خدامرادی (۱۳۸۷) هم‌خوانی دارد؛ و نیز نتایج پژوهش نشان داد بین نوع شغل و احساس امنیت ارتباط معناداری وجود دارد که با یافته‌های تحقیق کاظمی و همکاران (۱۳۹۳)، هم‌خوانی داشته است. بررسی نتایج و میانگین‌های حاصله و آزمون تعقیبی توکی نشان می‌دهد که روستانشینان دارای مشاغل خانه‌دار با میانگین ۴ از ۵ دارای بیشترین احساس امنیت در رتبه اول، کارمندان با میانگین ۳/۳۰ در رتبه دوم، کارگران و پاسخگویان دارای مشاغل آزاد، میانگین میزان

احساس امنیتشان کمتر از میانگین حد متوسط (۳ از ۵) است که این مسئله تأمل و تعمق بیشتری را در زمینه وقوع این مسئله طلب می‌نماید. همچنین نتایج تحقیق نشان داد که بین میزان تحصیلات و احساس امنیت رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد که نشان از نقش آموزش در افزایش احساس امنیت اجتماعی دارد که می‌توان با برنامه‌ریزی‌های صحیح و انجام دوره‌های آموزشی مختلف هم بر اساس نظام آموزش و پرورش و هم بر اساس دوره‌های آموزشی برای تمام سنین و مشاغل مختلف باعث افزایش امنیت اجتماعی در روستاها گردد و در نهایت، نتایج تحقیق نشان داد که بین سابقه سکونت و احساس امنیت رابطه مستقیم و معناداری وجود داشته است؛ بدین معنا که هرچه سابقه سکونت بیشتر بوده به همان میزان بر احساس امنیت روستانشینان نیز افزوده شده است.

- به نظر می‌رسد با توجه به بالا بودن شاخص اعتماد نهادی در بین روستانشینان، یکی از شاخص‌های تقویت‌کننده احساس امنیت اجتماعی، این شاخص است. اعتماد نهادی یکی از ابعاد اعتماد اجتماعی بوده که اعتماد اجتماعی خود یکی از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی است و حفظ و تقویت سرمایه اجتماعی به مثابه علت یا متغیر مستقل، موجب تأمین امنیت اجتماعی به عنوان معلول یا متغیر وابسته می‌شود. برای استفاده عملیاتی از این شاخص می‌توان به راهکارهایی از جمله برگزاری جلسات متعدد بین مردم و مسئولین که با توجه به اینکه این اعتماد در سطح بالایی در بین روستانشینان وجود دارد باعث تقویت این شاخص و در حالت کلی تقویت امنیت اجتماعی خواهد شد.
- بهبود تعامل مسئولان با روستاییان و استفاده از سرمایه اجتماعی ضمن افزایش دادن اعتماد نهادی و برقراری رابطه با مردم به‌ویژه جوانان برای افزایش احساس امنیت جانی و مالی در منطقه؛
- استفاده از مشارکت‌های مردمی و تشکیل هسته‌های مردمی پیشگیری از جرم و افزایش امنیت؛

- تنوع‌بخشی به اقتصاد روستایی و شناسایی پتانسیل‌های طبیعی و انسانی روستا در جهت افزایش اشتغال‌زایی درون روستا و جلوگیری از مهاجرت روستاییان و همچنین افزایش امنیت اقتصادی و مالی روستاییان به‌ویژه طبقه کارگر روستایی.
- با توجه به سطح نازل و هشداردهنده شاخص امنیت اقتصادی در بین روستانشینان می‌تواند دولت، کارگزاران، مسئولان و متصدیان امر، با توجه بیشتر، سرمایه‌گذاری و ایجاد طرح‌های صنعتی بزرگ و کوچک در روستاها، توجه به بخش تعاونی‌های روستایی، آبرسانی و حمایت از حوزه کشاورزی و باغداری و نیز گسترش زیرساخت‌های اقتصادی نسبت به افزایش امنیت اقتصادی مردم ساکن در روستاها اقدام نموده که این امر ضمن جمعیت‌پذیری بیشتر و ماندگاری جمعیت در این مناطق، موجب ارتقای تردها، مشارکت‌ها و توجه سرمایه‌گذاران خصوصی در این بخش گردیده و درنهایت، حفاظت پیرامونی و درونی افزایش‌یافته در نتیجه احساس امنیت روستانشینان ارتقای می‌یابد.
- عنایت به سطح پایین و تأمل‌برانگیز احساس امنیت در بین زنان نسبت به مردان؛ مطلوب است با اقدامات آموزشی و روانی و نیز حمایت بیشتر از زنان توسط نهادهای مربوطه از جمله پلیس که وظیفه حفاظت از امنیت مناطق را بر عهده دارد. در زمینه‌ای افزایش امنیت زنان اقدامات مؤثری صورت پذیرد و برای افزایش ضریب احساس امنیت در زنان، نیروی امنیتی پلیس در محل‌های تردد بانوان با اقدامات امنیتی در رفع بروز زمینه‌های ترس آنان اقدام نماید.

منابع

- احمدی، منیژه؛ چراغی، مهدی؛ ولائی، محمد (۱۳۹۳). «تحلیل عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در نواحی روستایی با تأکید بر سرمایه اجتماعی (مورد مطالعه: دهستان مرحمت‌آباد میانی، شهرستان میاندوآب)». فصلنامه مسکن و محیط روستا، شماره ۱۴۷، صص ۱۱۹-۱۰۹
- بابیری، امیدعلی؛ کمربگی، خلیل؛ درویشی، فرزاد (۱۳۹۴). «بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و برخی عوامل مرتبط با آن (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان ایلام)». نشریه فرهنگ ایلام، دوره شانزدهم، شماره چهل و ششم، صص ۷۵-۹۰.
- بوزان، باری (۱۳۷۸). «مردم، دولت‌ها و هراس». (ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی)، تهران: انتشارات مطالعات راهبردی.
- بیات، بهرام (۱۳۸۸). «احساس امنیت اجتماعی». چاپ اول، تهران: نشر امیرکبیر.
- حسونند، اسماعیل؛ حسونند، احسان (۱۳۹۰). «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان (مطالعه موردی شهرستان سلسله)». فصلنامه نظم و امنیت اجتماعی، دوره دوم، شماره چهارم، صص ۸۰-۵۷.
- حقیقتان، منصور (۱۳۹۳). «احساس امنیت زنان و برخی از عوامل اجتماعی مؤثر بر آن (مورد مطالعه: زنان شهر اصفهان)». فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی شهری، دوره چهارم، شماره دهم، صص ۷۱-۵۳.
- خدامردی، فریده (۱۳۸۷). «عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان». تهران، فصلنامه پلیس پایتخت، فرماندهی انتظامی تهران بزرگ، سال اول، شماره دوم و سوم.
- ستوده، هدیت اله (۱۳۸۱). «آسیب‌شناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی انحرافات». تهران: انتشارات آوای نور.
- صالحی، اسماعیل (۱۳۸۷). «ویژگی‌های محیطی فضای شهری امن». تهران: مرکز مطالعات و تحقیقاتی و معماری.
- کامران، فریدون؛ عبادتی نظولو، سمیه (۱۳۸۹). «بررسی اقتصادی - اجتماعی مؤثر بر احساس آرامش و امنیت اجتماعی زنان دانشجویان کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی دانشگاه‌های تهران». فصلنامه پژوهشی اجتماعی، دوره سوم، شماره ششم، صص ۴۴-۵۶.
- کرامتی، مهدی (۱۳۸۵). «بررسی میزان احساس امنیت در شهروندان کشور». فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال دوم، شماره ششم و هفتم.

- کارگر، بهمن؛ سرور، رحیم (۱۳۹۰). «شهر، حاشیه و امنیت اجتماعی». تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
- گروسی، سعیده؛ میرزایی، جلال؛ شاهرخی، احسان (۱۳۸۶). «بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت (مطالعه موردی، دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت)». فصلنامه دانش انتظامی، دوره نهم، شماره دوم، صص ۴۰-۲۶.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۷). «پیامدهای مدرنیته». (ترجمه محسن ثلاثی)، تهران: نشر مرکز.
- بدار، لوک؛ دزیل، ژوزه؛ لامارش، لوک (۱۳۸۰). «روانشناسی اجتماعی». (ترجمه حمزه گنجی)، تهران: نشر ساوالان.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۰). «سرشماری عمومی نفوس مسکن ۱۳۹۰». شناسنامه آبادی‌ها.
- موتیمر، دیوید (۱۳۸۰). «فراسوی استراتژی، اندیشه انتقادی و مطالعات امنیتی نوین». (ترجمه محمود عسگری)، فصلنامه مطالعات راهبردی (پاییز).
- کاظمی، موسی و همکاران (۱۳۹۳). «عوامل مؤثر بر بهبود امنیت محلات شهری (مورد مطالعه: محله جنت‌آباد شمالی شهر تهران)». فصلنامه فضای جغرافیایی، دوره چهاردهم، شماره چهل و پنجم، صص ۱۴۷-۱۲۹.
- نبوی، عبدالحسین؛ حسین زاده، علی حسین؛ حسینی، سیده هاجر (۱۳۸۹). «بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی». فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و یکم، شماره چهارم، صص ۷۳-۹۷.
- نوروزی، فیض‌اله؛ فولادی سپهر، سارا (۱۳۸۸). «بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۲۹-۱۵ ساله شهر تهران و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن» مجله راهبرد، شماره ۵۳، صص ۱۵۹-۱۲۹.
- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۲). «درآمدی بر امنیت اجتماعی». فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ششم، شماره مسلسل ۱۹.
- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۵). «گفتمانی پیرامون امنیت اجتماعی». فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی و ارشاد ناجا - مرکز مستندات اجتماعی، شماره چهارم و پنجم.
- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۸). «امنیت اجتماعی». تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ورسلی، پیتیر (۱۳۷۸). «نظم اجتماعی در نظریه‌های جامعه‌شناسی». (ترجمه سعید معیدفر)، تهران: مؤسسه انتشاراتی تبیان.
- Bilgin, P. (2003). Individual and societal dimensions of security. *International Studies Review*, 5(2), 203-222

- Dias, L. Et Al. (2007). Urban Security and Spatial Behavior, Syntactic and Perceptual Analysis of the Central Area of Porto Alleger. 6th International Space Syntax Symposium. Istanbul.
- El-Batran, M., & Arandel, C. (1998). A shelter of their own: informal settlement expansion in Greater Cairo and government responses. Environment and Urbanization, 10(1), 217-232.
- Kwok, J. (2011) "Social Welfare, Social Capital and Social Work: Personal Reflection of a Hong Kong Social Worker", Journal of Social Policy and Social Work, 2(8): 1-12.
- Newman, O. (1973). "Defensible Space: People and Design in the Violent City", London, Architectural Press.
- Panić, B. (2009). Societal security–security and identity. Western Balkans Security Observer-English Edition, (13), 28-39.
- Pope, J. (2003). Social capital and social capital indicators: A reading list (p. 12). Public Health Information Development Unit [for the] Commonwealth Department of Health and Ageing.
- Slater, R. & McCord, A. (2010). Social protection, rural development and food security: Issues paper on the role of social protection in rural development, Overseas Development Institute, London.
- Stone, W. (2005). Social capital, social cohesion and social security, The Year 2005 International Research Conference on Social Security, Helsinki, 25-27.
- Sukidjo, F. Muhson, A. & Mostafa, S. (2014). "Strategy of Developing Social Capital for the Attainment of Food Security for Poor Households in the Province of the Yogyakarta Special Region", Asian Journal of Social Sciences & Humanities, 3(2): 105- 117.
- Weaver, D. & Opperman, M. (2000). Tourism Management, John Wiley and Sons Australia.
- Zedner, L. (2009). Security: Key ideas in criminology series. London and New York: Rutledge.